

שהרי שנינו במשנתנו: **חקש שעל גבי המטה — לא ינענעו בידו, אבל מנענעו בגופו. ואם היה מאכל בהמה, או שהיה עליו כר או סדין — מנענעו בידו.**

שמע מינה מכך שהתירו לטלטל מוקצה בגופו, **דטלטול מן הצד — לא שמייה טלטול,** ולא אסרו חכמים לטלטל מוקצה אלא בדרך הטלטול הרגילה, ואם כן הלוקח צנן ועל ידי כך מזיז עפר אין זה דרך טלטול העפר ומותר. ודלא כרב נחמן.

ומסקינן: **שמע מינה** (150).

אם היה הצנן מונח באדמה כשראשו הרחב **מלמעלה** והעוקץ הצר **למטה**, שאז הגומא רחבה למעלה ומתקצרת כלפי מטה — **שרי** להוציאו, שכן איננו מזיז עפר בהוצאתו.

אבל אם היה מונח כשראשו **מלמטה** ועוקצו **למעלה** — **אסיר** להוציאו, כי אז כאשר עולה ראשו הרחב, אל החלק העליון של הגומא שהוא צר, הוא מטלטל את העפר שהוא מוקצה. (149).

אמר רב אדא בר אבא, אמרי בר רב: תנינא דלא כרב נחמן.

הצנן שהוא הבסיס.

כהשלחן ערוך.

150. בפרק כירה [לעיל מ"ג ב] נחלקו אמוראים במת המוטל בחמה, אם מותר להופכו ממטה למטה. וביארה הגמ' את מחלוקתם אם טלטול מן הצד שמייה טלטול או לא.

תוספות שם [ד"ה דכ"ע] שואלים, שבסוגיא שם דעת רב שטלטול מן הצד שמייה טלטול ואילו כאן מסקנת אמרי בי רב שלא שמייה טלטול?

ועונים **התוספות** ששם הטלטול הוא לצורך המת, שהוא דבר האסור בטלטול וטלטול מן הצד כזה הוא האסור, אבל כאשר הטלטול הוא לצורך דבר המותר, כגון כאן שהטלטול הוא בשביל הצנן, טלטול מן הצד כזה, מותר.

הרא"ש בפרק כירה [סי' י"ט] הקשה על כך בשם **רבינו יונה**, ממה שמותר לטלטל בגופו את הקש, אף שהוא מטלטלו לצורך דבר האסור. ותירץ הרא"ש, שבצנן, הטלטול הוא בידו, אלא שעל ידי טלטול הצנן שהוא דבר המותר, הוא מטלטל דבר אסור, ולכן אין להתיר, אלא כשהטלטול הוא לצורך הדבר המותר, אבל בקש שאינו מטלטלו אלא בגופו, כלאחר יד, אף כשמטלטל לצורך הדבר האסור, נחשב הדבר

149. בפרק כל הכלים [לעיל קכ"ג א] הגמרא מביאה את דברי רב נחמן, ואומרת שרב נחמן חזר בו וסובר שטלטול מן הצד — מותר.

התוספות שם [ד"ה האי פוגלא] מקשים, והרי הצנן המונח באדמה נעשה בעצמו מוקצה, כי הוא בסיס לעפר!

התוספות עונים, שמדובר במניח את הצנן על מנת ליטלו בשבת, ועל כן אין הוא מקבל דין בסיס לדבר האסור, שכן במקום שאין דעתו שיהיה המוקצה מונח על הבסיס כל השבת — אין הבסיס נעשה מוקצה.

לדעת **הכל בו**, מותר ליטול את הצנן אפילו אם הניח אותו באדמה על מנת שיהיה שם כל השבת, כי אין אוכלין נעשים בסיס לדבר האסור. וכן פסק **הרמ"א** [שי"א ס"ח].

ובאר **המגן אברהם** [שי"א ס"ק כ"ג] שלא נאמר כאן יסוד כללי לחלק בין אוכל לכלי, לגבי שם בסיס, אלא שכיון שהעפר משמש את האוכל — אין האוכל נעשה בסיס לו, כי איסור בסיס נאמר רק כאשר הבסיס משמש את המוקצה,

ואילו כאן, העפר שהוא המוקצה, משמש את